

A KÉZMŰVES REKREÁCIÓ JELENTŐSÉGÉRŐL

ABOUT HANDCRAFT RECREATION



ÖSSZEFOGLALÁS:

Napjainkban jelentős a kézművesség egyik területe, a néphagyomány ápolása a modern technológia nyújtotta lehetőségek mellett, és a képességfejlesztés is. A tanulmány betekintést ad a kézműves rekreáció világába, mellyel hétköznapi és turisztikai szabadidős tevékenységeink színesíthetők.

Kulcsszavak: kézműves, rekreáció, kreativitás, művészetek



ABSTRACT:

Today it is relevant to adhere our (folk) traditions as part of handcraft activities beside the modern technologies given opportunities, and skill development, too.

The aim of this study is to get an insight into the world of handcraft recreation, with that every day or tourism leisure activities can be colorized.

Keywords:
handcraft, recreation, creativity, arts



Szerző:

HŐBÖR LUCA

Szak: ELTE Rekreációs szervezés és egészségfejlesztés BSc
Beosztás: 2019 júniusában záróvizsgázó, végzős hallgató
Fotó: Daniel A. Tranker



Szerző / rovatvezető:

DR. MAGYAR MÁRTON

Munkahelye: ELTE Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet
Beosztás: adjunktus
Levelezési cím: 1117 Budapest, Bogdányf u. 10/B.
E-mail: magyar.marton@ppk.elte.hu
Érdeklődési kör: animáció, turizmus, zene, tánc, úszás
Fotó: Hámosi Zsófia



1. ábra: Gyermekek alkotása a Reguly Antal Múzeum és Népi Kézműves Alkotóházban (Zirc)
Children's creation in the Antal Reguly Museum and House of Arts and Crafts (Zirc, Hungary)
(<https://turizmus.zirc.hu/fedezd-fel/reguly-antal-muzeum-es-nepi-kezmuves-alkotohaz>)

BEVEZETÉS

Kisgyermekkorától kézműveskedünk. Kiváló szabadidős kikapcsolódási és készségfejlesztési aktivitás, a szellemi rekreációs kultúra sajátos eleme, amelynek különféle technikáival a **recreation** magazin is megismertette az érdeklődőket.

MÓDSZEREK

Hazai és külföldi publikációk szakirodalmi feldolgozásaként tekintjük át a 'kézműves rekreációt', amely nem elterjedt kifejezés, ám a tartalma, ágazatai már széles körben ismert.

EREDMÉNYEK

A kézműves tevékenységekre vonatkozóan különböző kifejezések használatosak. Nemzetközileg elterjedt az 'arts & crafts', 'handcraft' és 'creative activities'. Magyar nyelven olyan terminusok találhatók, mint például kreatív ipar (Beszprémy, 2013), vizuális nevelés akár a korszerű digitális médiumok világában (Bíró, 2017), vizuális kultúra (Geisbühl, 2017), kézműves nevelés (Mascher, 2017).

Kovács (2004) a hobby tevékenységek közé sorolja a kézműves aktivitásokat, mint például a festés és barkácsolás; melyekben felfedezhető az Oxford (2019) lexikon sze-

rinti 'pleasure' érzete, melynek jelentése – intenzitásától függően – öröm, kedvtelés vagy szenvedély.

Sokszínű hatások jellemzik. Művészetpedagógiai tevékenységekhez például a flow, a stressztűrés, a megküzdés képessége, az érzelmi intelligencia fejlődése is kapcsolódik (Bredács, 2017).

A kreatív foglalkozások alkalmak önkifejezésre már iskoláskorban is (Pöllänen, 2011), emellett kiemelhető a problémamegoldási és tanulási hatékonyság fokozási szerepe (Creek, 2002; idézi Griffiths, 2009), mely utóbbi serdülőkorban is jelentkező transzferhatás (Morais et al, 2015). Az önmegvalósítás az a funkció, ami miatt a fiatal felnőttek gyakorta kipróbálják ezen tevékenységeket, mivel a serdülőkortól kezdve az én szerepe felértékelődik (Kiss, 2001).

Egy, a finommotoros készségek fejlődésének jellegzetességeit vizsgáló tanulmány eredményei között szerepelt, hogy a finommozgások tanulásának elérhetősége felnőttkorban sem csökken le (Berencsi, 2017), így vélhetően a felnőtt kézműves rekreációs tevékenységeknek is vannak tulajdonságai, amik segíthetik az alkotási folyamatban megjelenő finommotoros képességek elsajátítását és fejlődését.

Kenning (2015) – felnőttek és idősek körében folytatott – kutatása pedig kimutatta, hogy a kézműves textil tevékenységek (mint a kötés, horgolás is) körébe tartozó csipkeverés szabadidős tevékenysége relaxációs, kikapcsoló hatású, a saját termék elkészítéséért érzett büszkeség mellett a családtag vagy barát elvesztésének megfelelő kezelésében is szerepe van. Életkortól függetlenül elfogadhatjuk Beszprémy (2013) alapján a kézműves tevékenység közösség- és személyiségformáló, identitásalakító szerepét.

Foglalkozásterápiás kezeléseken is alkalmazott eszköz a kliens munkaképességének, jóllétének és önbecsülésének erősítése, önkifejezés és élmény elérése céljából (Müllersdorf – Ivarsson, 2016).

Hiperaktív vagy figyelemzavarral küzdő gyermekeknél a batikolás fejlesztí többek között a koncentrációt és a kitartást (Schächter, 2017), a



2. ábra: Mézeskalács-készítés a Martfői Kézműves Házban
Making gingerbread in the Handcraft House of Martfű
(<http://www.martfu.hu/?module=news&action=show&nid=240210>)



3. ábra: Családi térszertárgy-készítés a Hotel Azúrban (Siófok)
Family jewelry making in Hotel Azúr (Siófok, Hungary)
(<https://www.facebook.com/pg/Coach-Game-Hotel-Animáció-900561730064411/posts/>)



4. ábra: Gyékényfonás a zsombói kézműves táborban
Matting in the handcraft camp in Zsombó (Hungary)
(Forrása: http://nepmuveszet.network.hu/kepek/kezmuves_foglalkozatasok/zsomboi_kezmuves_tabor_200293)

rajztanításban a megszokottól eltérő feladatok segítségével integrálhatók akár a halmozottan hátrányos roma gyermekek is (L. Ritók, 2016).

A kézműves tevékenységek mentális és fizikai ingerlést, társadalmi interakciókat, pozitív jóllétet elősegítő jellege (Kenning, 2015) miatt szer- ves részét képezi a szellemi rekreációnak, azon belül is a Fritz (2015) rendszertanban megjelenő kulturális főcsoport művészeti alcsoportjában, ahová olyan képzőművészetek, mint a szobrászat és festészet, a technikai művészeteken belüli fotózás és computergrafika, az iparművészet- ben belüli agyag-, bórdísz-, ón-, bronz- és bútorműves- ség, fa- és csontfaragás, textil- és üvegművészet tartoznak.

Az 1980-as években terjedtek el az alkotóhá- zak, szakmai műhelyek elődjai, melyek, mint a nonformális tanulás XXI. századi közösségi hely- színei alkalmasak a népi kézműveskedésre (Pál- né et al, 2001).

A modern aktivitások között említhető a di- gitális művészet. Ide tartozik például a digitális fényképészet, digitális festészet, 3D grafika, fotó- manipuláció, animációk, montázs, kollázs készí- tése (Pócsik, 2012). Ám modern technikának szá- mít a süthető vagy levegőn száradó gyurmázás, a decoupage, a hungarocellból vagy kavicsból alkotások készítése is (Kézműves foglalkozások, 2019).

A hagyományos és modern kézműves tevé- kenységek végzésének helyszínei lehetnek a Herpainé (2015) által meghatározott szellemi rekreációs színterek (művelődési központok, fa- luházak, kulturális létesítmények, oktatási in- tézmények, képző- és iparművészeti kiállítóhe- lyek, galériák, népművészeti és közművelődési egyesületek, szórakoztató intézmények) mellett a népművészeti események, műhelyek, fesztivá- lok, művészeti vásárok, bazárok, táborok. Azon- ban elterjedt a szállodákban, kempingekben is kézműves foglalkozás az animáció keretei között, ünnepi vagy egyéb téma kapcsán, egy játék esz- közének (pl. társasjátéktábla) vagy jelmezének elkészítése formájában, akár szülőkkel, nagyszü- lőkkel is.

KÖVETKEZTETÉSEK

A cikk betekintést adott a kézműves tevékeny- ségek rendszerébe, hatásaira. Elmondható, hogy széleskörűen és hasznosan alkalmazhatók ezek a tevékenységek: iskolai, otthoni vagy családi/ba- ráti körben is, vagy a nyaralás során a turizmus létesítményeiben; minden korosztály számára érdekes és képességfejlesztő tevékenység, akár gyermek-, tinédzser, felnőtt- vagy időskorról is beszélünk, figyelembe véve, hogy felnőtt- és idős- korban a mindennapi életben is hasznosítható, például lakásdíszítő vagy ajándék funkcióval bíró termékeket készítsünk. Ám mentális betegségek kezelésében is hatékonyan alkalmazható eszköz.

IRODALOMJEGYZÉK

- Bánszky, P., Beszprémy, K., Borbély, J. (2001) A tárgyalgó nép- művészet az ezredfordulón. In: Kovácsné Bíró, Á. (Főszerk.) Alkotó emberek. Amatőr művészetek az ezredfordulón. Budapest: NKÖM, 63–90.
- Berencsi, A. (2015) Finommotoros készségek fejlődés- és tapaszta- latfüggő változásai tipikus és atipikus fejlődés esetén. Előadás az ELTE BGGYK Doktori Konferenciáján. 2015. 06. 04. From: https://barci.elte.hu/media/04/6f/797b35f4ec05872c367e67afe251e74483648d-4b84323c96c464d8508070/absztrakt_ossz2015.pdf
- Beszprémy, K. (2013) Bevezető. In: Beszprémy, K. (Szerk.) Mester- ségem címere – a használható hagyomány, a népi kézművesség stra- tégiája I. Budapest: NAKVI, 3–11.
- Bíró, I. (2017) A digitális médiumok integrálási lehetőségei a rajz és vizuális nevelésben – nemzetközi kitekintés. In: Kárpáti, A. (Szerk.) „A világ új képe a művészetben és a tudományban” – fókuszban: a vizuális kultúra pedagógiája. Budapest: ELTE TTK, 112.
- Bredács, A. (2017) A pozitív pszichológia pedagógiai és művészet- pedagógiai aspektusai és a szemléletváltás igénye a közoktatásban. Parlando. 59. 6. From: http://www.parlando.hu/2017/2017-6/Bredacs_Alice.pdf
- Fritz, P. (szerk., 2015): Szellemi rekreáció. Dialóg Campus, Buda- pest–Pécs
- Geisbühl, T. (2017) Kortárs vizuális művészet a vizuális kultúra óráin. In: Kárpáti, A. (Szerk.) „A világ új képe a művészetben és a tu- dományban” – fókuszban: a vizuális kultúra pedagógiája. Budapest: ELTE TTK, 73–74.
- Griffiths, S. (2009) The experience of creative activity as a treatment medium. Journal of Mental Health. 17. 1. 49–63. DOI:10.1080/09638230701506242
- Herpainé Lakó, J. (2015) A szellemi rekreáció. In: Révész, L., Bíró, M. (Szerk.) A rekreáció elmélete és módszertana 1. Eger: EKF Líceum, 41–62.
- Kézműves foglalkozások (2019) Modern kézműves technikák. From: <https://www.kezmuves-foglalkozasok.hu/modern-kezmu- ves-technikak/>
- Kiss, L. (2001) Amatőr – amatőrség In: Kovácsné Bíró, Á. (Főszerk.) Alkotó emberek. Amatőr művészetek az ezredfordulón. Budapest: NKÖM, 21–45.
- Kovács, T. A. (2004) A rekreáció elmélete és módszertana. Buda- pest: Fitness Kft.
- L. Ritók, N. (2016) Művészettel az integráció felé az Igazgyöngy Ala- pítvány terepi tapasztalatai alapján. In: Kolosai, N., M. Pintér, T. (Szerk.) A gyermekműveltség (társadalmi) Budapest: ELTE TTK, 43–57.
- Mascher, R. (2017) A differenciálás művészete a kézműves és mű- vészeti nevelés gyakorlatában. In: Kárpáti, A. (Szerk.) „A világ új képe a művészetben és a tudományban” – fókuszban: a vizuális kultúra pedagógiája. Budapest: ELTE TTK, 87.
- Morais, M. – Jesus, S.N. – Azevedo, I. – Araújo, A.M. – Viseu, J. (2015) Intervention Program on Adolescent's Creativity Representations and Academic Motivation. Paidéia. 25. 62. 289–297. DOI:10.1590/1982-43272562201502
- Müllersdorf, M. – Ivarsson, A.-B. (2016) What, Why, How – Creative Activities in Occupational Therapy Practice in Sweden. Occupational Therapy International. 23. 4. 369–378. DOI:10.1002/oti.1438
- Oxford University Press (2019) English Oxford Living Dictionaries. (Hobby) Oxford, UK: OUP From: <https://en.oxforddictionaries.com/ definition/hobby>
- Pál Miklósné – Skrabut, É. – Igyártó, G. – Komjáthi, Á. – F. Tóth, M. (2001) Nonformális képzések, informális tanulási formák rendsze- rének bővítése terén szükséges teendők. In: Beszprémy, K. (Szerk.) Mesterségem címere – a használható hagyomány, a népi kézműves- ség stratégiája I. Budapest: NAKVI, 42–47.
- Pócsik, E. (2012) Mi a digitális művészet? From: <https://desig- nstreet.hu/blog/22-mi-a-digitalis-muveszet>
- Pöllänen, S. (2011) Beyond craft and art: A pedagogical model for craft as self-expression. International Journal of Education through Art. 7. 2. 111–125.
- Schächter, B. (2017) Figyelemzavaros gyerekek fejlesztésének le- hetőségei a batikolás technikájával. In: Kárpáti, A. (Szerk.) „A világ új képe a művészetben és a tudományban” – fókuszban: a vizuális kul- túra pedagógiája. Budapest: ELTE TTK, 134–135.